PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE ZA SLOVENSKO PRIMORJE

UREDNIŠTVO IN UPRAVA trg GOLDONI 1, I. NAD.
Telefoni: Uredništvo 93-806 in 93-808 — Uprava 93-807
Rokopisi se ne vračajo.
OGLASI pri Upravi od 8.30 do 12 in od 15 do 18 - Tel. 93-807
CENE OGLASOV: Za vsak mm višine v širini enega stolpca: trgovski 40 lir, finančni in pravni 60 lir, osmrtnice 70 lir.
NAROČNINA
Cona A: mesečna 240, četrtletna 700, polletna 1300, celoletna 2400 lir; Cona B: 144, 414, 792, 1440 jugolir; FLRJ: 55, 165, 330, 650 din.
Čekovni račun na ime «Ljudska založba»: Trst 11-5156; Reka 45-301; Ljubljana 60-4041-30.

Leto III - Cena 10 lir - 6 jugolir - 2.50 din | TRST petek, 12. septembra 1947 | Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. postale | Štev. 692

MIROVNE POGODBE STOPIJO V VELJAVO V PONEDELJEK

Za tržaškega guvernerja kandidirajo Belgijec, Čilenec in Norvežan

V ponedeljek bodo zavezniške čete zapustile Morganove črto in Pulj - Izjave generala Lee-ja

Lake Success, 11. — Pododbor delegatov Kolumbije, Poljske in Avstralije, ki ima nalogo preučiti vprašanje tržaškega guvernerja, je imenoval določil sledeče tri osebe: bivšega belgijskega notranjega ministra Augusta Buissereta, bivšega čilenskega zunanjega ministra Joaquima Fernandeza in norveškega poslanca Theodora Brocha.

Varnostni svet mora določiti, kdo od teh treh bo postal tržaški guverner.

Mirovne pogodbe s petimi satelitskimi državami Nemčije bodo stopile v veljavo v ponedeljek, ko bodo položili ratifikacijske listine, in sicer v Parizu glede Italije, v Moskvi pa glede Bolgarije, Finske, Madžarske in Romunije.

V 90 dneh od pologa ratifikacijskih listin bodo zavezniške čete zapustile Italijo in tržaško ozemlje. Na tržaškem ozemlju bo ostalo le 5000 britanskih, 5000 ameriških in 5000 jugoslovanskih vojakov, ki bodo za določeno dobo na razpolago guvernerja.

V 12 mesecih po uveljavitvi mirovne pogodbe bo svet zunanjih ministrov sklepal o bodočnosti italijanskih kolonij. Nekaj sovjetskih čet bo ostalo v bivših sovražnih državah, ki so na komunikacijski črti z Nemčijo in Avstrijo.

Namestnik vrhovnega poveljnika zavezniških sil v Sredozemlju general Lee je sporočil, da bodo jutri začeli z umikom zavezniških čet iz julijske krajine. Umik se mora zaključiti v 90 dneh. Agencija I.N.A. poroča, da je general Lee izjavil, da se bodo v ponedeljek zjutraj italijanske čete začele pomikati k novi meji, ki jo določa mirovna pogodba. V ponedeljek 15. t. m. bodo zavezniške čete zapustile Pulj in bodo istega dne predale upravo mesta jugoslovanskim oblastem. General Lee je izjavil, da bo osebno nadzoroval te operacije in da bo navzoč, ko bodo v ponedeljek poldne zavezniške čete zapustile Morganovo črto in predale postojanke Jugoslaviji.

Bolgarska Domovinska fronta maršalu Titu

Sofija, 11. — Narodni odbor bolgarske domovinske fronte je ob bolgarskem narodnem prazniku 9. septembra poslal maršalu Titu brzojavko, s katero poudarja, da je bila zmaga bolgarskega ljudstva nad fašizmom možna zaradi smrtnih udarcev, ki jih je narodno osvobodilno gibanje jugoslovanskih narodov zadalo Hitlerjevemu vojnemu stroju in zaradi bratske pomoči, ki jo je Jugoslavija nudila Bolgariji. Brzojavka poudarja dalje, da bo bolgarsko ljudstvo zavrnilo vsako izzivanje in branilo svojo neodvisnost.

Proslava Vuka Karadžića

Beograd, 11. — V tem mesecu slavijo v vsej srbski republiki stoletnico zmage književnega jezika in ljudskega duha v srbski književnosti. Začetnik te borbe Vuk Stefan Karadžić ni dal srbskemu ljudstvu samo nov moderen pravopis, pač pa je uspel zbuditi zanimanje v inozemstvu za srbsko ljudstvo in za njegova književna dela.

Zasluga Karadžića je, da so v inozemstvu bolje spoznali srbski jezik in srbske ljudske pesnitve, ki jih je zbral in objavil. Karadžić je bil v tesnih stikih s številnimi Rusi, Čehi in Poljaki. Spoznal se je z Grimmom in drugimi nemškimi pisatelji, ki so se zanimali za srbski jezik in za ljudske pesnitve. Tudi Goethe se je zanimal za te pesnitve.

Karadžićevo ime se omenja tudi v pismih med Marxom in Engelsom. Tako je leta 1863 Engels pisal Marxu: «...pridno se učim tudi srbskega jezika, da bom lahko čital pesnitve, ki jih je zbral Vuk Stefanović Karadžić. Srbščino razumem laže kakor vsak drugi jezik.»

Canterburyjski dekan v Ljubljani

Ljubljana, 11. — Canterburyjski dekan Hewlett Jonson je prispel v Ljubljano, kjer bo gost vlade LR Slovenije.

Trgovinska pogajanja med Poljsko in Romunijo

Varšava, 11. — V kratkem se bodo zaključila v Bukarešti pogajanja med poljsko delegacijo in predstavniki Romunije. Tekom prvih šestih mesecev tega leta je Romunija dobavila Poljski petrolejske izdelke in mangan v skupni vrednosti 134 milijonov zlotov. V zameno je prejela od Poljske premog. Nova pogodba bo zvišala seznam predmetov za izvoz in uvoz, ki bosta dosegla 3 milijone dolarjev. Poljska bo uvažala iz Romunije svinec, les in usnje, izvozila pa bo nadomestne predmete, kemične izdelke, tkanine in porcelan.

Ustanovni kongres SIAU STO-ja

Izvršni odbor SIAU je na svoji redni seji sklenil, da skliče za 26. oktobra 1947 ustanovni kongres SIAU STO-ja.

BUDIMPESTA. — Sovjetska vlada bo v ponedeljek izročila madžarski vladi 46 splavov, da omogoči reorganizacijo rečne plovbe na Donavi.

Ivekovićeve izjave

Za sodelovanje med Jugoslavijo in Italijo

Rim, 11. — *Jugoslovanski poslanik v Rimu Mladen Ivekovič je podal po tiskem radiu izjavo, v kateri je dejal: «Rešitev problema Trsta, kakor jo predvideva mirovna pogodba, ni posrečena, naj jo motrimo s katerega koli stališča. Ta rešitev ne zadovoljuje niti Italijanov, niti Jugoslovanov. Toda rešitev je v veljavi in moramo jo upoštevati.*

Nastaja vprašanje, da se najde rešitev, ki bo na demokratičen in prijateljski način zbližala narode obeh držav, da bodo mogli delati skupno v korist medsebojnega sodelovanja in okrepitev miru. Smatram, da obstojijo tozadevne možnosti in da bodo najši narodi po odstranitvi vseh vprašanj, ki so nas v preteklosti tako razdvajala, v medsebojnem in popolnem spoštovanju rešili te probleme. Za njihovo neodvisnost bo bolje, da jih rešijo neposredno, kakor pa, da bi dopustili, da bi se v to vmešavali nepovabljeni tujci.»

PROMET NI PREKINJEN NA DEMARKACIJSKI ČRTI

Na vsem področju vlada popoln red in mir

V zvezi z vestjo, da je bil včeraj opolnoči po naredbi jugoslovanske vojne uprave ukinjen promet preko demarkacijske črte med Jugoslavijo in STO-jem tër med Italijo in Jugoslavijo, izjavljajo na kompetentnem mestu, da ta vest ni točna. Na podlagi informacij na licu mesta je ugotovljeno, da se promet med cono A in B redno vrši.

Na vsem področju vlada popoln red in mir, kljub temu, da je neki list pisal, da pripravljajo na področju, ki bo pripadlo STO-ju, tajne zaloge orožja, in skuša s tem ustvarjati napetost med prebivalstvom.

Jugoslovanski protest zaradi aretacij državljanov FLRJ v Trstu

Beograd, 11. — *Jugoslovanska vlada je protestirala v Londonu in Washingtonu zaradi aretacije treh jugoslovanskih državljanov, ki so jo izvršili v Trstu 10. in 12. julija. Med aretiranimi je tudi uradnik zunanjega ministrstva Lado Pohar. Vlada FLRJ smatra te aretacije za nezakonite in protestira proti nadaljnjemu pridržanju omenjenih oseb.*

ZDA bodo znižale izvoz živil

Washington, 11. — Ameriško zunanje ministrstvo je obvestilo svoja poslaništva v 18 državah, da bo znižala uvoz živil za 10% v dotične države. Hkrati je ministrstvo za poljedelstvo sporočilo, da bo pridelek koruze letos za 775 milijonov bušlov manjši kakor v letu 1946. Zaradi tega bodo morali v Ameriki uporabiti več žita za krmo. Evropske države, ki bodo zaradi tega ukrepa prizadete, so Francija, Italija, Belgija, Avstrija, Danska, Grčija, Holandska, Švedska, Švedska, Švica, Anglija, Portugalska in Irska.

Clayton dvomi v uspeh ameriške „pomoči“

Ameriška parlamentarna komisija, ki je trenutno v Franciji, je podala posebno izjavo, v kateri pravi, da ne misli noben ameriški senator in poslanec na to, da bi dal prednost obnovi Nemčije na škodo Francije ali katere koli druge države, ki je bila žrtev nacističnega napada. Izjava še navaja, da vlada v ameriškem kongresu enoglasno mnenje, da morajo nemške zaloge prispevati za splošno obnovo Evrope.

Ameriški podtajnik za gospodarstvo Clayton pa je v svojem govoru ameriško ljudstvo dejal, da je malo upanja, da bi ameriška pomoč brez zmanjšanja carinskih zaprek, ki ovirajo mednarodno trgovino, mogla doseči svoj smoter.

Protiameriške demonstracije v Kolumbiji

Bogota, 11. — Včeraj so se vršile v Bogoti velike protiameriške manifestacije, in sicer zaradi protesta ameriške zunanjega ministrstva, ker so kolumbijski izvozniki kave dali za prevoz prednost ladjam nekje kolumbijske družbe. Manifestanti so se podali pred ameriško poslaništvo, pred sedež ameriške pomorske družbe «Grace Line» in pred sedež ameriških petrolejskih podjetij, kjer so pobili na oknih stekla. Demonstranti so prevrnili tudi avto ameriškega poslaništva. Aretiranih je bilo več dijakov.

Protest vlade FLRJ v Atenah

Beograd, 11. — Jugoslovanska vlada je protestirala v Atenah zaradi obmejnega incidenta dne 2. septembra, ko je šest grških granat padlo 500 metrov od meje na jugoslovansko ozemlje, in sicer 7 km od spojne točke med grško, bolgarsko in jugoslovansko mejo.

Ponarejeni potni listi za fašistične zločince

Rim, 11. — V Struppi pri Genovi je policija odkrila neofašistično tolpo, ki se je bavila s ponarejanjem potnih listov. Potne liste so prodajali po 200.000 lir. S temi potnimi listi je uspelo odpotovati v Ameriko kakim dvajsetim osebam. Med temi so tudi bivši poveljnik fašistične policije in bivši prefekt Tullio Tamburini s s svojo družino. Tolpa je imela agente tudi v inozemstvu.

Trgovinska pogajanja med ČSR in Poljsko

Praga, 11. — Češkoslovaški minister za poljedelstvo je danes v parlamentu sporočil, da so s Poljsko v teku pogajanja za nakup 3000 konj in 10.000 glav živine, ki bi jih Poljska dobavila Češkoslovaški v zameno za krmo. Podobna pogajanja je Češkoslovaška pričela tudi z drugimi državami.

PRAGA. — Na podlagi madžarsko-češkoslovaškega dogovora za izmenjavo prebivalstva se je do sedaj 18.808 Slovakov preselilo iz Madžarske na Češkoslovaško, in 19.000 Madžarov iz Slovaške na Madžarsko.

AMERIKA PREVZELA OSKRBO grške monarhofašistične vojske

Izjave generala Markosa dopisniku „Timesa“ - Spomenica grške demokratične armade skupščini OZN - Sofulisova vlada ponavlja program prejšnje vlade

Atene, 11. — Radijski komentator grške demokratične armade je glede nove vlade med drugim izjavil, da se je Američanom posrečilo pridobiti na svojo stran Sofulisa, kar Angležem ni uspelo. To pa je treba pripisati temu, ker je dolar, kakor se zdi, bolj prepričevalno sredstvo kakor šterling. Komentator je dalje poudaril, da nova grška vlada ne bo mogla pod krinko demokracije nikogar opehariti. Grško ljudstvo ne bo pristalo na novo Varkizo in bo nadaljevalo svojo borbo.

Glavni štab grške demokratične armade je poslal glavni skupščini OZN spomenico, s katero zahteva zaslišanje svoje delegacije pred skupščino. Izjavlja tudi, da ne priznava reakcionarne vlade manjšine kot predstavnice Grčije.

Memorandum poudarja dalje, da v Grčiji danes ni svobode ne demokracije. Za tako stanje pa je krivo ameriško in angleško vmešavanje v notranje zadeve. Zato je bilo grško ljudstvo prisiljeno, upreti se grški vladi. Glavna komanda demokratične vojske se obrača na glavno skupščino tudi kot predstavnica države in uprave grških osvobojenih predelov in prosi OZN, naj pripomore za vzpostavitev neodvisnosti in demokracije v Grčiji.

General Markos je dopisniku lista «Timesa» izjavil, da bi demokratična armada sprejela premirje, če bi se sestavila vlada s predstavniki vseh političnih strank, vštevši koalicijo EAM-a. Odrediti bi morali tudi splošno amnestijo in razpisati nove volitve. Sinoči so javili, da je imel Sofulis sprejeti člane glavne komisije EAM-a.

Iz Aten javljajo, da bodo nocoj v zbornici razpravljali o načrtu zakona za amnestijo. «Rizospastis» pa piše v zvezi s Sofulisovimi izjavami o vladnem programu, da pomeni ta program nadaljevanje politike državljanske vojne in protibalkanske politike. Obljubljena amnestija pa bo gotovo enaka kakor vse amnestije, ki jih je odredil Tsaldaris. Tudi Papandreu je v zbornici izjavil, da program sedanje vlade ponavlja dobesedno program prejšnje vlade.

Londonski «Times» piše, da je monarhofašistična kombinacija Sofulis-Tsaldaris delo ameriške misije, ki je hotela dati novi vladi videz širokeja in predstavniške koalicije. Sicer pa, pravi list, se politika nove vlade prav nič ne razlikuje od one, ki jo je napovedal Tsaldaris, ko je sestavil homogeno monarhofašistično vlado. Tudi «Daily Worker» piše, da nihče ne verjame, da bo prišlo do bistvenih sprememb v grški politiki. Sprememba vlade pa je važna s stališča ameriške javnosti, ker upa ameriška vlada, da bo prepričala ves svet, da vsa Grčija odobrava ameriško intervencijo v Grčiji. Ameriška vojaška misija pa že javlja, da je sprejela na svoje breme oskrbovanje grške vojske od 1. septembra dalje. Predvideni stroški znašajo 102.000 dolarjev dnevno.

Ameriško ministrstvo poroča, da so ameriške ladje pretekli mesec prepeljale v Grčijo več orožja, municije in vojaške opreme. Orožje je namenjeno grški vojski, da «brani notranjo varnost države» v borbi proti partizanom.

Vladne oblasti javljajo, da je na področju Parnasa v teku velika bitka med vladnimi četami in partizani. Tudi na področju gore Kajmakčalan so partizani prešli 9. t. m. v protinapad.

V Romuniji se ustanavlja poseben odbor, okrog katerega se zbirajo vse demokratične sile z namenom, da podprejo grške demokrate v borbi proti fašizmu.

Partizanske akcije v Španiji

Pariz, 11. — Glasilo španske komunistične stranke, ki izhaja v Franciji, «Mundo Obrero» piše, da je proti koncu avgusta prišlo pri Montrilu na področju Granade do srditih bojev med partizanskimi skupinami in oddelki Francove civilne garde. Slednji so utrpeli velike izgube. Skupina partizanov je napadla tudi postajo v Marsi na progi la Coruna - Santiago. Tudi v Barceloni je prišlo do spopadov med antifašisti in policijo.

Harrimanove izjave

Washington, 11. — Ameriški minister za trgovino je na tiskovni konferenci izjavil, da bodo ZDA razpolagale z večjo množino premoga in da bodo imele na razpolago tudi zadostno delovno silo, da pa ne bo zadostna proizvodnja jekla. Nadalje je pripomnil, da bi dobave električnega materiala Evropi, zlasti velikih motorjev lahko ogrožala ameriški načrt za elektrifikacijo.

Položaj v Italiji se vedno bolj slabša

Stavka poljedelskih delavcev povzroča ogromno škodo - Možnost, da se stavke še razširijo. Odgovornost delodajalcev za sedanji položaj - Interpelacija o Bierijevi izjavi

Rim, 11. — Tajnik Splošne zveze dela Di Vittorio je v svojem govoru v Tarantu izjavil, da se je položaj v zvezi s stavko kmečkih delavcev poslabšal.

Di Vittorio je pripomnil, da so sedanje vznemirjenje povzročili delodajalci s svojim zadržanjem. Oni so premaknitev vladne politike na desno tolmačili kot vzpodbudo za nastop proti delavstvu. To je glavni vzrok stavk, ki se bodo jutri utegnile razširiti na kovinarske in tekstilne delavce. Zadržanje delavcev je treba pripisati odporu zemljiških posestnikov in industrijcev, ki nočejo upoštevati upravičenih zahtev delavstva. Delodajalci bi se morali v demokratičnem režimu zavedati, da je nemogoče iti preko zahtev delavstva. Če se bodo sedanji zunanji znaki stavke poostrili, obstoji možnost, da se bodo stavke razširile. Di Vittorio je pripomnil, da je v interesu obnove in skupnosti, da intervenira vlada ter izposluje pravično rešitev spora od strani delodajalcev. Le na ta način bo mogoče, izogniti se stavkam tudi v drugih pokrajinah Italije, ki bodo drugače zavzele obseg kakor stavke v Franciji, Ameriki in drugih državah.

Stavka poljedelskih delavcev v Padski nižini, kateri so se pridružili tudi delavci, ki so udeleženi na pridelku, ter uradniki poljedelskih kapitalističnih podjetij zavzema vedno hujšo obliko. S podeželja poročajo o raznih incidentih. Že sedaj občutijo težkoče glede prehrane. Če se bo stavka nadaljevala, bo italijansko gospodarstvo oškodovano za več desetin milijard lir. Če pa se bo stavka za dolgo zavlekla, bodo ogrožena tudi dela za zimsko setev in bo škoda še bolj narastla. Zaradi stavke je ogrožen tudi pridelek riža in sladkorne pese. V Milanu je kot posledica stavke nastopilo znatno povišanje cen zelenjavi, povrtninam, rižu, mesu in mleku. Za primer, da se bo stavka razširila na delavce, ki so zaposleni z molžo krav, bo nastopila tudi velika škoda na živini.

V parlamentu sta poslanca Sereni Laconi stavila nujno vprašanje zunanjemu ministru glede izjave ameriškega admirala Bierija. Minister Sforza je zanikal, da bi italijanska vlada dala ZDA na razpolago pomorska oporišča in da je dejal, da pričakuje, da bo ameriška vlada sama zanikala vest, ki jo je po njegovem mnenju pripisati čutu neodgovornosti določenega dela tiska.

Sereni je na to pripomnil, da je bilo govora o bivanju ameriške mornarice v Sredozemlju, za kar je treba predpostavljati tudi oporišča, kajti v znanem intervjuju se je govorilo o Italiji.

Danes popoldne se je sestala republikanska parlamentarna skupina in je zavzela stališče, da se mora sestaviti vlada široke koncentracije republikanskih sil.

O mejni črti od Medvedjaka (475 m) do Kokoši (672 m)

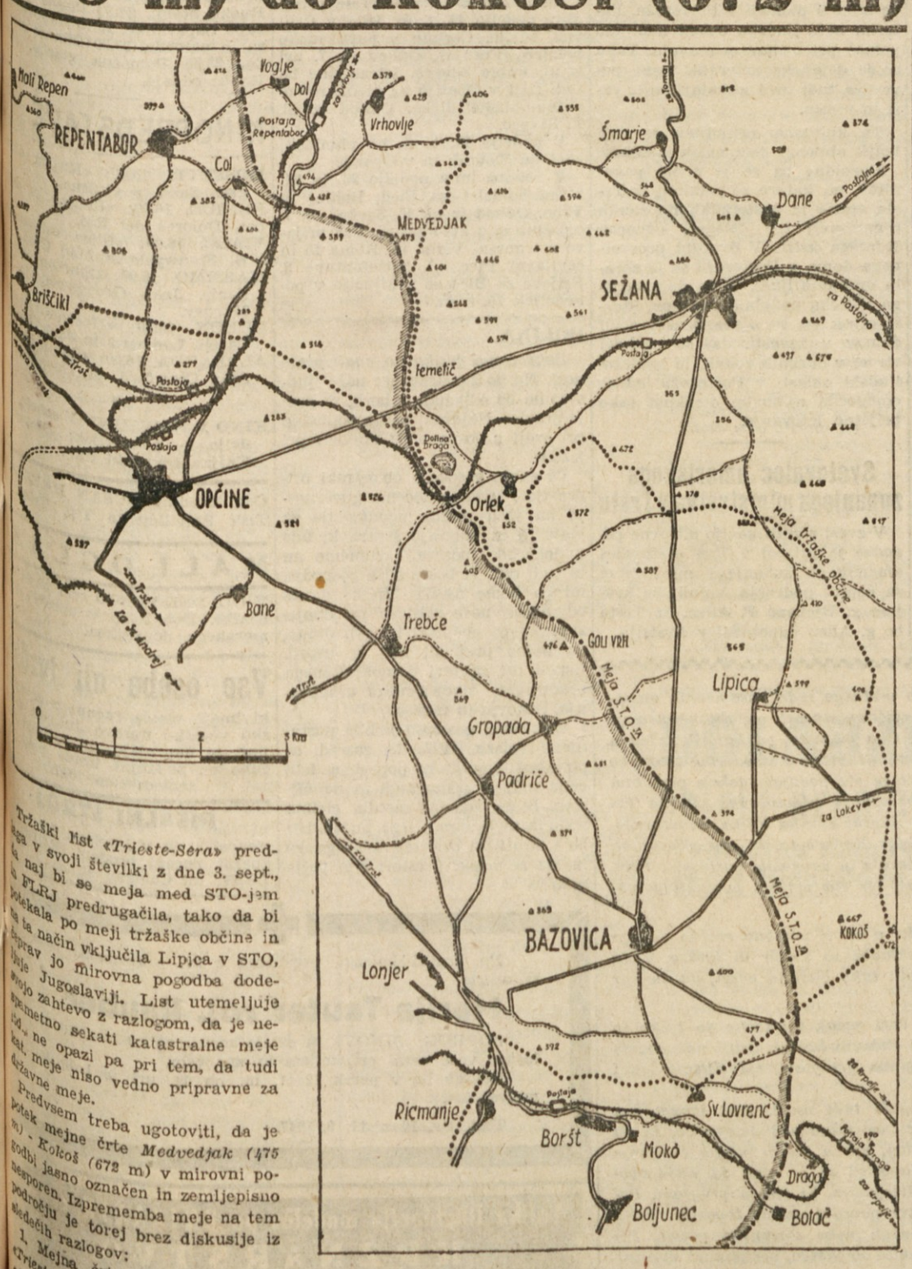

Tržaški list «*Trieste-Sera*» predlaga v svoji številki z dne 3. sept., da naj bi se meja med STO-jem in FLRJ predrugačila, tako da bi potekala po meji tržaške občine in na ta način vključila Lipica v STO, dasiravno jo mirovna pogodba dodeljuje Jugoslaviji. List utemeljuje svojo zahtevo z razlogom, da je nemogoče natančno sekati katastralne meje in da ne opazi pa pri tem, da tudi katastralne meje niso vedno pripravne za državne meje.

Predvsem treba ugotoviti, da je potek mejne črte *Medvedjak (475 m) - Kolcoš (672 m)* v mirovni pogodbi jasno označen in zemljepisno nesporen. Izpremenba meje na tem področju je torej brez diskusije iz sledečih razlogov:

1. Mejna črta, ki jo predlaga «*Trieste-Sera*» bi se od mejne črte oddaljila za 2000 do 3000 m, t. j. za več kot 500 m.
2. S popravljeno mejno črto bi bila prekinjena važna cestna zveza *Sežana-Lipica-Hrpelje*, ki Jugoslaviji še preostane, ker je glavna zveza *Sežana-Bazovica-Hrpelje* brez potrebe in v škodo FLRJ tik pred Bazovico, ki ostane na STO-ju — presekana.
3. Lipica je del važnega in organično povezanega konjerejskega gospodarstva: Lipica-Prestranek-Bilje, ki pripade po mirovni pogodbi v celoti Jugoslaviji.

Sicer pa moramo poleg tega imeti pred očmi, da je mejna črta med STO-jem in FLRJ na mnogih mestih ravno za Jugoslavijo krivično polegnjena.

Omenili smo že, da ostane Bazovica na STO-ju in tako preseka cestno zvezo med Sežano in Hrpeljami.

No, meja med STO-jem in FLRJ pa severno in vzhodno od železniške postaje Občine enostavno izreže del železniške proge *St. Peter na Krasu-Občine-Prvačina-Gorica-Podbrdo*, tako da bo morala Jugoslavija zgraditi novo vmesno progo dolgo okrog 5 km *Repentabor (ali pa Dutovlje) - Sežana*. Pri tem treba poudariti, da sta na Občinah dve žel. postaji: prva biv. Južnih železnic, druga pa državne železnice. Bodoče žel. omrežje STO-ja ne bi bilo prav nič oškodovano, če bi se Jugoslaviji prepustila žel. postaja biv. Južne železnice s kratkima progama proti Sežani in Repentaboru. Na ta način bi imela Jugoslavija neprekinjeno in že obstoječo železniško progo na vsej dolžini med Goriško, Krasom in ostalo Slovenijo ter Istro. Tega prevažnega gospodarskega momenta pa mirovna pogodba z Italijo ni upoštevala, kakor ga noče upoštevati niti «*Trieste-Sera*», ki so mu katastralne meje alfa in omega vseh mejnih kriterijev.

(*Opomba.* — Meja STO-ja in tržaške občine na gornji skici je povzeta po skicah, objavljenih v «Trieste-Sera», ker točne mejne črte razmejitvena komisija še ni objavila).

Nov val stavk v Franciji

Pariz, 11. — Nov val stavk in ljudskih protestov se širi po državi. Včeraj so v petih departmanih proglasili kratke stavke kot opozorilo. Bati se je, da se bodo te stavke razširile tudi na druga področja.

KRATKE VESTI

SOFIJA. — Začasni predsednik bolgarske republike Vasilij Kolarev je izročil danes v prisotnosti visokih političnih in vojaških osebnosti članom jugoslovanske vojaške delegacije, ki jo vodi general Svetozar Vukmanovič, red «9. septembra 1944».

BEOGRAD. — Jugoslovanska filmska družba «Zvezda» je te dni končala svoj prvi dokumentarni barvni film, posvečen vsezveznemu fizkulturnemu zletu leta 1947.

Za zgraditev novih zidov...

Požig v „Ljudskem domu“ v Gorici

Bilo je v pozni jeseni 1926. leta v Gorici. Natančnega datuma se ne spominjam, tudi še ne morem pregledati zapiskov v arhivu «Zveze prosvetnih društev» v Gorici, ki je še «zabunkan» od časa najostrejše fašistične strahovlade dalje. In najbolje je, da zaenkrat še tam ostane, dokler traja anglo-ameriška zasedba. Vsekakor je to bilo še pred proglasitvijo «izrednih fašističnih zakonov», nekega deževnega dne, okrog poldne v ulici Sv. Ivana (via S. Giovanni) 7, kjer je imela takrat sedež večina slovenskih prosvetnih društev. V uradu sedeč zaslišim na mah razbijanje in lomastenje po bližnjih sobah. Hiteč po hodniku proti čitalnici, tedaj že nanagloma razbiti s palicami, opazim 6 ali 7 fantalinov morda sedemnajst, osemnajstletnih, ki so bežali čez dvorišče k izhodu.

Dobre pol ure pozneje je ista golobrada drhal vdrla z železnimi drogovi v pisarno ZPD in v knjižnico, razbila, kar je mogla, ostalo pa pometala: mize s pisalnimi stroji, omare s knjigami, opremo, iz prvega nadstropja na dvorišče. Poskušala je še zažgati, a v preveliki naglici ji to ni uspelo.

Na prijavo in v «obrambo» pred nadaljnimi napadi je poslala kasneje policija zvečer k Sv. Ivanu vojaški oddelek, ki je uničil, še kar se je dalo od inventarja pometanega na dvorišče, zaupanega mu v varstvo. (Vedno, od avstrijskih časov dalje smo bili smešni v svojem neomejenem zaupanju v «legalnost», tudi v fašistično «legalnost», ki je imela služiti in rešiti vse, kar je bilo fašističnega in uničiti vse nefašistično).

Za večer istega dne je bil pripravljen glavni napad. Golobrada drhal, sinovi večjih mestnih trgovec in veljakov, okrepljenih za to priliko s škvadristi iz Vidma, je kričala in razgrajala v zavihanih črnih srajcah po ulicah, za uvod in razpoloženje. V poznem mraku so izvlekli iz «skrivališč» pri goriški mestni požarni brambi železne drogove in s hruonskim kričanjem vdrli v bližnji slovenski «Ljudski dom».

Medtem ko so svojega kričanja pijani pobalini metali na ulico opremo Slovenskega narodnega gledališča, Glasbene matice, Pevskega in glasbenega društva ter drugih kulturnih ustanov, — drugi privlekli bencin in zažgali. Dež je rahlo pršil. Ob svitu plamenov, ki so požirali plodove dolgoletnega dela goriških Slovencev, je mestna požarna bramba postavila visoke lestve na pročelje «Ljudskega doma», da je — izbrisala s ponosne zgradbe slovenski napis.

To je bil tudi zadnji cilj tragikomične farse: iztrgati ljudstvu njegovo težko pridobljeno last, zabrisati zadnjo sled slovenskega imena v pretresljivi veličini nočnega požara in pobesnelega kričanja črnih nestvorov, ki naj bi prestrašili do mozga malega človeka in ljudstvo, da bi mu ubili z zadnjo sledjo človeškega dostojanstva zavest in pogum do borbe za dvig iz te fašistične potlačenosti, za svojo socialno in narodno svobodo.

Prokleto zgrešen račun, kakor vsak račun proti ljudstvu in narodom. Slovensko ljudstvo je le težko zadrževalo divji gnev v sebi. Onega večera sem srečal v bližini «Ljudskega doma» osemnajstletnega mladinca, ki je stiskal v žepu samokres. «Jaz bom streljal», mi je zašepetal na uho, ves iz sebe od razburjenja, «naj se zgodi, kar se zgodi.» Težka sem ga pomiril kot še mnogo drugih ob raznih prilikah: «Počakaj, prišel bo trenutek!» — To je bila mladina naših Bazovičanov, ljudstva narodno-osvobodilne borbe...

* * *

In z nasiljem, požari in prevaro oropana ljudska last? Naj ostane razbojnikom, četudi kameleonski prelevljenim v kakršno koli politično ali socialno podobo? — v nagrado za zlodejstvo. Je ne vrniti ljudstvu, edinemu zakonitemu lastniku, pomeni odkrito sprejeti soodgovornost za te fašistične zločine. Ali more storiti kaj takega ZVU, zastopnica zapadnih demokracij, — po zmagi nad nacifašizmom, po prevzetih mednarodnih obveznostih? Ne velja tu kakor koli le zmanjševati krivde in kršitve s kakim zavijanjem o političnem taktiziranju, novih prilikah itd. Pred svetišči ljudske kulture in delavnosti, spomeniških njihovega trpljenja je vse to le cinično roganje njihovemu najglobljemu čustvovanju, nevarno dražen-je, da ne rečem izzivanje, ki se prej ali slej maščuje nad onim, ki se igra ž njim.

Anglo-ameriško poročilo o washingtonski konferenci

Zagrenjene Bevinove izjave - Pesimističen Daltonov govor

Washington, 11. — Poročilo angleško-ameriške konference v Washingtonu glede proizvodnje poruršega premoga vsebuje razna priporočila. Tako navaja, naj bi prevzela odgovornost za premogovno proizvodnjo Nemčija, ki bi imela ob svoji strani poseben organizem za vodstvo premogovnikov. Nadalje, naj bi sedanje tehnično nadzorstvo, ki so ga do sedaj večinoma izvrševali Angleži, prešlo pod kontrolo angleško-ameriške skupine, ki bo dajala navodila nemškemu organizmu glede vodstva premogovne proizvodnje.

Nadalje priporoča poročilo, da je treba Porurje preskrbeti posebej z živili, da je treba zboljšati življenjske pogoje rudarjev in zvišati obroke na 1800 kalorij. Končno se zavzema poročilo, naj bi pristaniški v Rotterdamu in Antverpnu služili kot dovozni pristaniški za Nemčijo. Zaenkrat poročilo tudi odklanja uporabo ameriških metod pri kopanju premoga. Za zboljšanje prevoza premoga pa poročilo zahteva, naj bi na podlagi posebne pogodbe popravljali železniški material v češkoslovaških in belgijskih tovarnah. Končno se zavzema poročilo za povišanje prodajnih cen porurskemu premogu, ki so za 16 mark pri vsaki toni nižje od nabavne cene.

Pri sprejemu, ki so ga priredili člani «ameriške legije» na čast Bevinu, je slednji imel govor, v katerem je priznal, da je položaj angleške trgovinske bilance težak in da je Anglija v neugodnem gospodarskem položaju. Bevin je dejal nadalje, da Anglija ne prosi miloščine, temveč samo razumevanja od strani ZDA. Anglijo smatra sicer Amerika za silo tretjega razreda in kot šibkega zaveznika, toda po njegovem — Bevinovem mnenju se sila države ne presoja po vojaški moči, denarnih sredstvih in gospodarskih možnostih.

Ob priliki otvoritve občnega zbora Mednarodnega fonda je govoril angleški finančni minister Dalton. Njegov govor je bil zelo pesimističen. Dalton je poudaril, da označujejo sedanji položaj izčrpane zaloge dobrih valut v mnogih državah, ki so važne za svetovno gospodarstvo. Nadalje je pripomnil, da je povišanje cen zmanjšalo vrednost kreditov posameznih držav, ki so bili določeni za financiranje uvoza. Obstoji nevarnost, da bo obnova v nekaterih državah zaradi pomanjkanja potrebnega blaga za izmenjavo nemogoča. Dalton je ob koncu svojega govora še poudaril, da bo morala vsaka država z lastnimi sredstvi zastaviti vse sile za svojo obnovo. One države, ki jim ta sredstva manjkajo, bodo morale dobiti pomoč od Mednarodne banke.

TRŽAŠKI DNEVNIK

Civilni policaji se znašajo celo nad slikami

V soboto 6. t. m. je neki civilni policist ob prihodu ljubljanskega večernega vlaka na angleškem bloku v Sežani pri pregledovanju osebnih izkaznic v jezi iztrgal neki tovarišici dijakinji z izkaznice sliko. V opravičilo se je sicer izgovarjal, da slika ni imela potrebnega žiga. Ob prihodu potniškega vlaka so namreč potniki peli na postaji slovenske pesmi, z druge strani pa se je slišalo prepevati neko istrsko pesem. Nekdo izmed civilnih policistov si je medtem časom želo prizadeval, da bi s svojim kričanjem prevpil z italijansko izpačenko lepo slovensko pesem.

Ker se je civilni policist verjetno prepozno spomnil na svoje nepremišljeno dejanje, se je hotel hitro iznebiti «corpusa delicti», to je slike omenjene tovarišice, jo na drobne koščke raztrgal ter jo vrgel skozi okno. Njegove številke ni bilo mogoče ugotoviti, ker je bila v vlaku tema.

V pogledu moralnih kakovosti civilne policije smo imeli že velikokrat priliko videti, na kako visoki stopnji je pri njej morala, kar se tiče političnega zadržanja policajev, pa nam je tudi popolnoma razumljivo, saj so «najboljši» njeni člani dobivali skozi 25 let direktive od svojih fašističnih vzornikov.

Škvadrist Acquafresca zopet v Trstu

Več tovarišev nas je obvestilo, da so zadnje dni srečali na tržaških ulicah znanega škvadrista Acquafresco.

Acquafresca je bil član Giuntine bande, ki je 13. julija 1920 požgala Narodni dom in je vsem ostalim požigalcem za zgled baje prvi zanetil ogenj. Bil je pozneje v vseh fašističnih organizacijah na vodilnih mestih. Po septembru 1943 je bil med najvnetejšimi republikini in je bil obdolžen umora nekega antifašista. Izredno sodišče v Trstu je izdalo nalog, naj ga aretirajo. On pa je iz Trsta pravočasno pobegnil in se klatil bog ve kod, dokler se ni te dni priklatil nazaj v Trst.

Mar nalog za njegovo aretacijo ni več v veljavi?

UIVOD vložil tožbo proti „Lunedì" zaradi obrekovanja

Dne 8. septembra je izšel v tedniku «Il Lunedì» članek pod naslovom «Odkritja o UIVOD-u». Ta članek vsebuje celo vrstno najogabnejših laži, ki imajo samo en smoter, in sicer oklevetati tvrdko UIVOD. Zaradi tega je navedena tvrdka izročila zadevo svojim pravnim zastopnikom z nalogo, da vložijo tožbo proti imenovanu listički, kjer se bo izkazala vsa nizka podlost in smešnost njegovih navedb. S tem bo mogoče uspelo, da se konča enkrat za vselej obrekovanje, katerega prozorni namen je, onemogočiti ali vsaj otežkočiti delovanje tvrdke UIVOD d. z o. j., ki posluje pošteno na ozemlju mesta Trsta in ki ima nemale zasluge za izboljšanje njegovega gospodarskega položaja.

Nov škandal na policiji

Zaporno povelje proti inšpektorju CP Magnelliju

Po časopisu «Lavoratore» posnemamo, da je višje vojaško sodišče v Veroni izdalo zaporno povelje proti bivšemu karabinerskemu podoficirju Frančišku Magnelli-ju in zaprosilo civilno policijo za Julijsko krajino v Trstu, da ga takoj pripelje v Verono. Obtožnica namreč obtožuje Kalabreža Frančiška Magnelli-ja sina Edvarda in in Karmele Levoci, rojenega v Castrovillariju 23. avgusta 1903., da si je kot upravitelj večkrat odtegnil v svrho dobička od zaloge goriva 1.164 kg bencina v vrednosti 31.195 lir. Obtožen je tudi, da si je v istem času in kraju prilastil 15.900 lir, ki jih je neopravičeno prejel za nakup 60 stotov drv na račun pokrajinske komandne čete, od katerih je izročil odredu le 50 stotov. Obtožnica dodaja še precej obtežilnih okolnosti in se tako zaključuje: «Od civilne policije Julijske krajine v Trstu in od vseh drugih oddelkov javne varnosti zahtevamo, da z vsemi močmi pomagajo pri izvršitvi tega povelja.»

To odkritje v upravnem aparatu civilne policije v Trstu ponovno dokazuje, da smo z vso upravičenostjo opozarjali ZVU in vso tržaško javnost, da so v njenih vrstah razni politično kompromitirani ljudje in kriminalci večjega ali manjšega kalibra, ki so nasl prav pri ZVU vso oporo. Celo več: ljudje, ki jih v Italiji išče vojaško sodišče, so v Trstu celo visoki funkcionarji civilne policije.

Nobeden zaveden demokrat v Trstu pač ne more ostati ravnodušen spričo dejstva, da so prav civilni policisti tisti, ki kradejo Unrino blago, sladkor in cigarete, ki so namenjene širšemu krogu potrošnikov, kot se je to zgodilo v Nabrežini in samem Trstu. Če ZVU ne bi sprejemala v svoj upravni aparat in še posebno med civilno policijo, ki bi morala dejansko ščititi javni red in mir, raznih podobnih ljudi, tipa Magnelli, se podobne nepravilnosti ne bi mogle dogajati in je popolnoma naravno, da zato nosi tudi delno odgovornost.

Motorizirani neofašisti

«Skriti junaki» noči in bombnih napadov so se motorizirali.

V Tržiču so pred nekaj dnevi vrgli goreči bencin v stanovanje Balance Ilije v ul. M. Polo 10. K sreči ni prišlo do požara, ker so pravočasno pogasili goreči bencin.

V noči 10. t. m. so položili pod avto z značko SP 1465, ki je stal v ul. Alessandro pred štev. 19 naboj s tritolom. Avto je razneslo. Lastnik je oškodovan za 200 tisoč lir. Eksplozija je povzročila škodo tudi na bližnjih stanovanjih.

Pol ure pozneje je bil vržen naboj s tritolom v krojaško delavnico Franca Moravca v ul. Cosulich 58. Moravec ima 100 tisoč lir škode.

Po vsaki eksploziji so ljudje videli avtomobil, ki je naglo odpeljal od kraja dejanja. Zapomnili so si tudi številko: PL 1100.

Esuli in njihova legitimacija

Predvčerajšnjim popoldne je prišlo v Trst na krovu parnika «Pola» okoli 160 esulov. Stari fašistični priganjači in pretepači so takoj pokazali svojo pravo legitimacijo. Med izkrcavanjem je neki Faragona povzdignil svoj glas in končal z vzklikom «Bij po ščavih». Nekaj agentov civilne policije ga je skušalo celo zagovarjati.

Priporočali bi tem «ubežnikom», da nas pustijo v miru. Naj nikar ne računajo z našo večno potrpežljivostjo. Danes še potrpimo, jutri ne bomo več. Smo tik pred dejstvom nastopa legalne civilne oblasti in tako ali tako bomo znali tem plačanim razgrajačem preskrbeti ali novo legitimacijo ali celo potni list.

Uspeh stavke trgovskih nameščencev

Včeraj popoldne so se ob 15.30. uri ponovno pričela pogajanja med predstavniki OOSS in delodajalci, in sicer na sedežu urada za delo.

Zvečer pa je ob 20 uri podal OOSS pred skupščino trgovskih nameščencev, ki se je vršila v ulici Conti 11, poročilo o doseženem uspehu.

Vse zahteve trgovskih nameščencev so bile, z nebistvenimi spremembami, sprejete. Zaradi tehničnih težkoč pri preračunavanju novih mezdnih lestvic pa se bodo predstavniki obeh strank ponovno sestali danes popoldne ob 16 uri.

Tudi normativne zahteve so bile dosežene, Trgovski nameščenci bodo odslej v primeru odpusta ali odpovedi prejeli po omenjenem sporazumu dogovorjeno odpravnino.

Sporazum velja od 1. avgusta do 31 decembra t. l. Če sklene industrija že za december novo mezdno pogodbo, tedaj bodo njena določila veljala tudi za trgovske nameščence.

Tov. Muslin je dejal, da je sedanja zmaga plod enotnosti in borbenosti te stroke. Zato gredo lahko nameščenci ponosno na delo, ker jim je njihova sedanja enotnost tudi porok za bodočnost.

Demokratični upravniki Delavskih zadrug

so v napotje načrtom reakcionarnih strank

V začetku letošnjega leta so ustanovile protiljudske politične stranke poseben odbor za povezavo Delavskih zadrug. Do te ustanovitve je prišlo zaradi tega, ker so sovražniki demokracije smatrali za potrebno, da vodi in koordinira vso gonjo proti volji večine članstva Delavskih zadrug poseben odbor. V tem odboru so predstavniki vseh strank bivšega CLN-a, ki jih seveda mnogo bolj zanimajo politične spletke, kot pa zadružna misel in smisel ter namen zadrug.

Ta odbor se je sicer držal doslej bolj v ozadju in je samo zahrbtno rovaril proti koristim zadružnikov. V sredo pa se je vendar enkrat predstavil javnosti s posebnim in nizkotnim poročilom, objavljenem v listu «La Voce libera». S tem poročilom se je hkrati tudi popolnoma razgalil.

Poročilo napada zlasti g. dr. Tomeusa, člana nadzorstvenega odbora DZ, ki ga vsi zadružniki poznajo kot resnega in poštenega človeka. Razen tega pa je omenjeni gospod star zadružnik in ima zato bogata izkustva. Njegovo zadržanje na delnih skupščinah DZ, bilo je to še pred njegovo izključitvijo iz demokrščanske stranke, je bilo v popolnem soglasju s potrebami in koristmi članov DZ. Na teh skupščinah je g. Timeus zagotovil članom DZ, da bo spoštoval njihovo voljo in ščitil koristi zadrug. Njegovo postopanje pa ni bilo všeč političnim špekulantom, zato takšna gonja tudi proti njemu, ki se je drznil držati svojo obljubo. S tem pa je povzročil spor s svojo stranko, ki je pač zaman računala nanj pri svoji politični igri.

Volja članov DZ in njih zahteva, da se pravilno in svobodno izvoljeni delegati skličejo na glavno skupščino, mora biti vsem iskrenim zadružnikom sveta. Resni ljudje ne bodo nasedali otročjim dokazom, 12 članov DZ, ki so se nepravičeno pritožili zaradi poteka delnih volitev. Tudi vsi argumenti reakcionarnega tiska, poročila samozvanega koordinacijskega odbora in druge izmišljotine, vsteviši bolezen sodnika, ne bi smele vplivati na nobeno, še tako pristransko, javno upravo.

ZVU ima praktična izkustva v pogledu DZ. Spomnili jo bomo na leto 1945, ko je povabila CLN-ovske stranke, da bi sodelovale pri sestavi prvega nadzorstvenega odbora. V ta namen jim bo lahko tudi g. dr. Tromba pojasnil, da so bili njihovi kandidatje odklonjeni, ker niso bili člani DZ. ZVU je njihove kandidate baš zaradi tega odklonila.

Vprašanje DZ se mora rešiti tako, kot to zahtevajo člani. Vsi ukazi, ki se ne strinjajo z demokratičnimi načeli, se morajo preklicati. Omogočiti je treba, da se čimprej skliče skupščina delegatov DZ, ker le na ta način se uvaja v praktično življenje demokracija.

Razprava javnih del

Kraške vasi so obnavljali nenačrtno

Tudi včeraj zjutraj se je začela razprava z že običajno zamudo. Prvi je pričel g. Roman Corsini, inženir z urada za javna dela. Tožilcu kapitanu Dyeu je kazal obrazce pogodb, s katerimi je urad za javna dela oddajal dela gradbenim podjetjem. Pogodbe, s katerimi je urad za javna dela oddajal dela podjetjem Lanari, Comelli, Colombo in drugim, so formalno brezhibne, šele natančnejša preiskava lahko ugotovi nerednosti. Ker je bilo dokumentov mnogo, so si odvetniki pridržali pravico, da jih danes preučijo. Odvetnik Fiora je pričo vprašal, kateri urad je imel nalogo zaznamovati nerednosti pri oddaji javnih del. Odgovor se je glasil: «Genio civile». Na nadaljnje odvetnikovo vprašanje, če je nerednost, ki jo je ing. Corsini opazil v neki pogodbi s podjetjem VEIA, formalnega značaja ali pa prekršek obstoječih zakonov, je inženir izjavil, da je ta nerednost prekršek italijanskega zakona, toda ne odredb v coni A. S temi izjavami se je najdolgočasnejši del razprave končal.

G. Lupis ve marsikaj, pa noče povedati

Ob 11.30 je prišel v dvorano ing. Lupis Karel. Z globokim priklonom je pozdravil sodni zbor, nato pa je sedel na svoj prostor. Kot načelnik Genia civile je igral pri dodelitvi javnih del podjetjem precejšnjo vlogo. Na vprašanje, kakšne so bile njegove zveze z majorjem Richardsonom, ali so bile tudi zasebne, se je odvenik Poillucci upri z utemeljitvijo, da je inženir preveč neuravnovešen in preplašen, da bi se lahko zanesli na njegov odgovor. Ker je predsednik vztrajal, da ima tožilec pravico staviti katero koli vprašanje, je Lupis končno le izstisnil iz sebe priznanje, da je z Richardsonom govoril, vendar samo v prisotnosti «ing.» Riccija. Prav tako se je pričo otepaval priznanja, da bi njemu kdaj Richardsom telefoniral. Na vsa vprašanja je odgovarjal, da mu je telefoniral le Ricci v Richardsonovem imenu. Tudi na vprašanje, kam je pošiljal kot načelnik Genia civile načrte del, je ta premetena priča, ki se izvije v otročjem pripovedovanju, izjavil, da jih je pošiljal v prvo nadstropje, kjer je bil urad za javna dela. S svojimi dolgoveznimi in nejasnimi odgovori, s katerimi se je skušal izmikati direktnim odgovorom, je utrudil prisotne, vštevši celo odvetnike in predsednika sodišča. Le s težkim srcem je priznal, da je tudi on predlagal podjetnike, katerim je potem urad za javna dela direktno brez licitacije oddajal dela.

Inž. Lupis ni vedel o nerednostih na uradu za javna dela

Na popoldanski razpravi je ta zanimivi gospod še vedno s svojimi preračunanimi dolgoveznimi izjavami in nejasnimi izgovori utrujal poslušalce. Po njegovih trditvah je bilo dodeljevanje javnih del skoro legalno, kajti smatral je, da se na uradu za javna dela vrše posli zakonito. Za svoj urad pa je na vse načine trdil, da je izvršil vsa dela zakonito. Direktno oddajanje javnih del brez licitacije pa je utemeljeval s tem, da so bila dela nujna. Najzamimivejše so bile izjave, ki jih je dal ta premeteni lisjak o obnovi porušenih kraških vasi. Te izjave so razkrile, na kakšen način so to delo vršili brezvestneži, ki so žrli ljudsko premoženje.

Svojevrstna obnova

Kraške vasi so sklenili obnoviti brez načrta in brez predhodnega proračuna. Povabili so podjetja na licitacijo in najnižjemu ponudniku oddali obnovo vasi. To je bilo po Lupisovem mnenju zakonito, kajti obnova je bila nujna. Zato ni nič čudnega, če so kraške vasi tako slabo obnovljene. Ceprav je priča trdil, da on ni nikdar označeval del, ki bi se pod označbo nujna morala takoj začeti, so pa odvetniki, ki so hoteli razbremeniti svoje kliente, predložili nekatere dokumente, z Lupisovem podpisom, ki zahtevajo takojšnjo gradnjo.

Tudi odvetnik Cavalieri je temu gospodu stavil ostrejše vprašanje, ali je ubogal na ukaze, ki so prišli z urada za javna dela. Po daljšem molčanju je inženir končno le priznal, da se je pokoraval, kajti ukazi so prišli v imenu Richardsona in Bowmana, za katerim je stala vsa moč zaveznikov.

Milijonske vrednosti v dvorani

Ob 17.25 so angleški vojaški policisti pričeli razstavo predmetov, ki so jih zaplenili na stanovanjih obtožencev. Na mizi so bili zlati prstani, zlate verižice, zlate zapestnice, angleški funti, ameriški dolarji, švicarski zlatniki in dragoceni kamni, ter milijonske vsote v italijanskih lirah. Občinstvo, ki ga v neki meri sestavljajo prijatelji, znanci in sorodniki obtožencev je pozrešno zrlo to bogastvo. Obtoženka Strukeljeva je ob pogledu na te dragocenosti ironično pripomnila: «Kdaj bodo prinesli tudi Ricci-jev «Topolino»?.

Mladina pomaga pri odkupu pridelkov v okraju Ilirska Bistrica

V zvezi z izredno dobro letino, ki je bila letos v okraju Ilirska Bistrica, in z nujno potrebo, da se čimprej izvede odkup žita, sadja in krompirja, je omembe vredna pomoč mladine v tej važni akciji. Zlasti se mladina odlikuje v krajih Rijavče, Tatre, Pregarje in Harije. Pomagajo pri nabiranju žitaric, sadja in krompirja povsod tam, kjer posamezni kmetje ne zmorejo sami, ker nimajo dovolj delovnih moči. Izobraženi mladinci vrše pri tem administrativne posle, tehtajo in delajo račune o dovažanju in odvažanju pridelkov. S pomočjo mladine je tudi zelo olajšano vprašanje prevozništva, ker si mladinci sami poskrbijo vozove in živino, da pripeljejo žito, sadje ali krompir na zbirna mesta. S tako organizacijo dela in s pomočjo, ki jo nudi mladinska organizacija, imajo kmetje več časa in več možnosti baviti se doma s svojim delom.

Vremensko poročilo

z dne 11. t. m. ob 21. uri. Zračni tlak 766.8; toplota 19.6 do 25.6, sredja 23.5; brez vetra; nebo jasno; morje mirno; toplota morja 21.9.

Uspela prireditev otrok v koloniji v Portorožu

8. t. m. se je vršila v Portorožu ob zaključku tretje izmene počitniške kolonije Rdečega križa za Trst in Primorje lepa in prisrčna proslava, ki je izvenela kot mogočna manifestacija bratstva med slovenskim in italijanskim ljudstvom na tem ozemlju.

V tej skupini počitniške kolonije letuje v najlepšem kraju naše Istre okoli 500 slovenskih in italijanskih otrok. Vodstvo kolonij je prvenstveno pri izbiri otrok vzelo v poštev zdravstveno in gmotno stanje tržaških otrok in se ni oziralo pri tem na politično, versko ali celo nacionalno pripadnost staršev. Med otroci smo opazili veliko večino delavskih sinov. V koloniji je poskrbljeno zlasti za izdatno hrano in predvsem za vzgojni in kulturni napredek naših malčkov. Zadnja prireditev je pokazala, kaj vse zmoreta iniciativa naših vzgojiteljev in volja najmlajših, doseči v čim krajšem času uspeh.

Ves program ponedeljske prireditve je bil razdeljen na dva dela. Dopoldne je bila prireditev izključno za otroke. Z neverjetno gotovostjo so izvajali svoj kulturni program; pevske točke in deklamacije so sledile v lepi harmonični celoti. S tega mesta moramo izreči vodstvu kolonije vse priznanje, ker je omogočilo tržaškim otrokom na eni strani telesno razvedrilo, na drugi strani pa jim nudilo ogromno duševne hrane. Tov. Križmančič je spregovoril otrokom v italijanščini, tov. Mimica pa je imenu Socialnega skrbstva govorila v slovenščini ter med drugim dejala: Vodstvo kolonije je poskrbelo zato, da se utrdi zlasti med našimi najmlajšimi bratstvo med Slovenci in Italijani. Naši otroci niso čutili nobene narodnostne razlike in so bili med seboj najboljši tovariši. Med njimi se je gojila prava in resnična ljubezen, ki usposablja ljudi za premagovanje težav. Potrudili smo se, da smo pokazali otrokom in jim povedali, kaj pomeni svoboda, da bodo znali ceniti naše žrtve, ki jih je doprinašal ves narod, da se ustvarijo pogoji za trajen mir, ki bi omogočal vsestranski razvoj našega ljudstva. Navezali smo tesne stike s pionirji v Portorožu, katerim naša ljudska oblast nudi vso pomoč pri njihovem razvoju. Tako se je dejansko ustvarila tesna povezava tudi med najmlajšimi iz vasi in mesta.

Ta kulturna prireditev je najboljši obračun dela naših malčkov.

Popoldne pa se je vršila prireditev, na katero so prihiteli iz Trsta starši in zastopniki množičnih organizacij ter delegati odborov Rdečega križa. V dvorani prosvetnega doma v Portorožu se je zbralo ogromno ljudi, ki so do zadnjega kotička napolnili dvorano. Starši otrok so se z veseljem vračali domov v zavesti, da so njihovi otroci v skrbnih rokah, in hvaležni ljudski oblasti v Portorožu, da je omogočila njihovim otrokom tako prijetno letovanje.

Svetovalec ameriškega zunanjega ministrstva v Trstu

V zvezi z ratifikacijo mirovne pogodbe je prispel v Trst svetovalec ameriškega zunanjega ministrstva za pomoč področju A Julijske krajine g. Richard F. Allen. Iz Trsta bo g. Allen odpotoval v Avstrijo.

POIZVEDBA

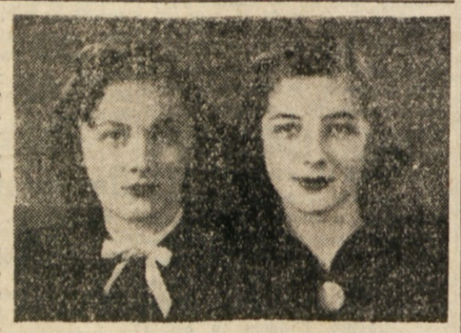

Kdor koli bi vedel o SONJI SANCIN, rojeni 1922., ki je odšla v partizane v Materiji 12. septembra 1943. in so jo videli poslednjič v Gradiški, od koder je bila poslana v Pregarje, ter o BRANKI MARIJI SANCIN, roj. 1924., ki je odšla v partizane 18. septembra 1943. iz Trsta v Vodice in ki so jo poslednjič videli v Rovinju ter o katerih ni nobenih obvestil od oktobra 1943., se naproša, da to sporoči očetu Janku Sancinu v Trstu, ul. Industria 2.

KOLEDAR

Petek 12. septembra
Ime Marijino, Višedrag
Sonce vzhaja ob 6.38, zahaja ob 19.21. Dolžina dneva 12.43.
Jutri 13. septembra
Filip, Zremil

Spominski dnevi

1943: *je bila ustanovljena brigada Slavka Slandra.*
1875: *se je rodil hrvatski in kajkavski pesnik dr. Dragutin Domjanić.*

Ni svobode, ako ni dobrega in pametnega gospodarstva.

Preskrba

Za potrošnike z dodatnimi nakaznicami. Z današnjim dnem se je pričela delitev dodatkov za mesto in podeželje. Potrošniki prejmejo bele testenine ZVU (ali riž) na odrezek testenine ali riž za mesec september. Na odrezke iste nakaznice prejmejo potrošniki tudi sladkor in maščobe. Cena testeninam je 52 lir za kg, sladkorju 400, maščobi 82 lir. Delitev se zaključi 30. t. m.

Maščobe za podporne in tovarniške menze. Pri občinskem prehranjevalnem uradu dvignite nakazila za maščobe.

Enotni sindikati

Sindikat brivcev. Danes ob 20. uri ima sejo v ul. Zonta 2 OSS brivcev.

Sindikat obrtnikov. V ponedeljek 15. t. m. ob 18.30 bo splošen sestanek članov vseh skupin sindikata obrtnikov v ul. Conti 11.

Sindikat mešanih strok. Uslužbence tvrdke Industrija za predelavo volne iz ul. R. Manna vabimo na sestanek, ki bo v soboto 13. t. m. ob 17.30 v ul. Imbriani 5 zaradi važnih obvestil.

Sindikat članov prehrane. Danes 12. t. m. ob 19. uri imajo zaupniki in člani upravnega odbora sejo.

Objava. Zaradi popravil bodo zaprti vsi uradi v soboto 13. t. m.

Razpis

Ministrstvo narodne obrambe je razpisalo konkurz za sprejem določenega števila študentov v domove vojnih študentov, ki bodo študirali na stroške ministrstva. Po končanih študijah bodo sprejeti kot aktivni oficirji v jugoslovansko armado.

Upoštevali bodo študente medicine, farmaceutike, veterinarske in tehniške fakultete, ki so položili izpite prvih dveh let.

Točna pojasnila prejmete pri najbližjem vojaškem odseku.

Višje šolsko nadzorništvo

sporoča, da je zadnji rok za predložitev prošenj za sprejem v službo na srednjih šolah 30. septembra 1947.

Sindikalne volitve

za sindikalno enotnost bodo danes pri sledečih podjetjih: S.A.I.G.I.R. — ob 8. uri; delavnica Conti — ob 10. uri; delavnica Marcovigi — ob 16. uri. OOSS poziva vse delavce omenjenih podjetij, da se polnoštevilno udeležijo volitev.

Izleti

Pristaniški športni krožek. Izlet v Nevejo (Sella Nevea) bo v soboto 13. t. m. Odhod ob 16. uri. Pojasnila na sedežu.

C.A.T. Ob prilikj ljudskega tabora bo izlet v Ovčjo ves (Valbruna). Odhod v soboto 13. t. m.

V nedeljo 14. t. m. izlet v Opatijo na avtomobilske dirke.

Sindikat železničarjev sporoča vsem prijavljencem, da bo odhod za izlet v Zagreb 14. t. m. ob 1.30.

Planinsko društvo v Trstu priredi v nedeljo 14. t. m. izlet v Crni vrh, Idrijo, Cerkno v partizansko bolnico «Franja». Odhod ob 7. uri iz ul. Fabio Severo. Istega dne bo tudi izlet v Opatijo na mednarodne avtomobilske dirke. Odhod iz ul. F. Severo.

V nedeljo 21. t. m. bo planinski izlet na Slavnik in v Opatijo.

V soboto in v nedeljo 20. in 21. t. m. bo izlet na Bled, Bohinj in Vrbo. Odhod iz ul. F. Severo ob 7. uri zjutraj z avtobusom. Vse prijave v trgovini Visin, ul. Roma 15 in čevljarni Pirc, ul. Settefontane 3. Prijave za Bled se zaključijo v ponedeljek 15. t. m.

DOLINA

Zahtevamo jezikovno enakopravnost. Ne bo šlo drugače: naše ljudstvo ne bo odnehalo v borbi za svoje pravice. Najmanj pa bo popustilo pri svoji najosnovnejši pravici: pri jeziku.

Če znajo gospodje oblastniki pripravljati teren bodočemu guvernerju na vseh poljih, ugodna tla za reakcijo in odrivajo stvari, ki bile v dobrobit ljudstva, razumemo mi in tudi oni. Vi boste odšli gospodje, mi pa bomo ostali. In če danes odvračate naše zahteve po dvojezičnosti pri občinski upravi, vedite, da bomo prej ali slej le uspeli. Uspeli pri zahtevi demokratičnega uradništva, dvojezičnega uradovanja, tiskovin in napisov.

V šolskem poslopju je bila nastanjena vojska ZVU. Vsi razredi so potrebni temeljitega popravila. Isto velja tudi za stanovanja za učiteljstvo. Staro šolo je zasedla civilna policija in je zaradi tega nujno, ker bo v kratkem pričetek šolskega leta, da se šolski prostori čim preje uredijo.

CENE NA ŽIVILSKEM TRGU

KOPER 10. septembra

Živila kg	Cene na debelo lir	Cene na drobno lir
Hruške	10-15	12-18
Breskve	20-30	24-36
Smokve	12	14
Grozdje	25-36	30-43
Jabolka	8-12	10-15
Spinača	—	30
Jabolka kaki	12-17	15-20
Lubenice	12	15
Orehi	70	84
Lešniki	75	90
Mandelji	75	90
Češplje	12	14
Krompir	22	26
Radič	—	70
Solata	—	40
Bučke	10	12
Fižol	35	42
Kumarice	12	14
Zelje (vrzote)	22	26
Paradižniki	10	12
Čebula	30	36
Cesen	85	100
Melancane	15	18
Paprika	60	72
Jajca (kom.)	—	18
Melone	—	35

Praznik mladine

bo v nedeljo 14. t. m. ob priliki tekmovanja za pridobivanje članov ZAM v krožku Tomažič, ul. Leo 7 s sledečim sporedom: 1. Nogrado za prvo tekmovanje; 2. koncert godbe Rinaldi; 3. koncert harmonikašev iz Sv. Marka; 4. pevski zbori; 5. ples in zabava.

Vrnitev otrok s počitniških kolonij

Iz Škrilj in Sempetra pri Gorici se bodo vrnili otroci v soboto 13. t. m. ob 17. uri. Istega dne bodo prišli otroci iz Orehka pri Postojni ob 17.30 in iz Portoroža ob 20.30. Starši, pridite po svoje otroke v Dom pristaniških delavcev.

DAROVI IN PRISPEVKI

Ob zlati poroki tov. Rudolfa in Marije Pregarc v Rižmanjih darovajo Cej Rihard 100 lir, Marija Kuret 100, Izidor Barič 100 in družina Pregarc 700 lir za Dijaško matico.

Namesto cvetja na grob pok. Silve Lazar por. Kavs, daruje gostilna uprava v Padričah 1000 lir in ASIZZ Padriče 500 lir za strehe padlih partizanov.

Ob svoji poroki in namesto cvetja pitka na fantovskem večeru darujem ZPP in društvu bivših politično preganjancev vsakemu po 100 lir. *Dušan Bufon.*

Radijski spored

v petek 12. septembra

TRST II

11.30 Dopoldanski koncert. 12.00 Novi svet. 12.10 Reproducirana glasba. 12.45 Napoved časa in poročila. 13.00 Slovenske pesmi. 13.30 Ritmična glasba. 14.45 Operarije. 14.00 Pestra glasba. 14.45 Zgodovina 19. stoletja. 14.28 Glasbena fantazija sporeda. 17.30 Glasbena fantazija. 18.00 Ljudska glasbena oddaja. 18.45 Tv 18.30 Slovenski trubadur. 18.45 Operasele melodije. 19.00 Radijska igra. 19.15 Komorni zbor. 19.45 Športne vest. 19.15 Komorni zbor. 20.00 Napoved časa in poročila. 20.00 Koncert za violinski dueti. 20.10 Koncert za violino in klavir. Srečko Zalokar (prenos iz Ljubljane). 20.30 Dekliška oddaja. 21.00 Sodobni angleški skladatelji. 21.30 Ruske pesmi. 22.30 Plesna glasba. 23.00 Uspavanke. 23.15 Napoved časa in poročila. 23.30 Citanje spored za. 23.35 Polnočna glasba. 24.00 Konec oddaje.

KINOPREDSTAVE

ROSSETTI. 15.30: «Knjiga džungle», Sabù in Callena.
FENICE. 16.00: «Indijanska deca». Dolores del Rio.
VIALE. 16.00: «Ulica velikanov». B. Stanwyck in Mac Crea.
MASSIMO. 16.00: «Smrtno zaljeni», Joan Greenwood in Marney.
ODEON. 15.30: «Hočemo živeti». Carole Lombard in Jack Haley.
ALABARDA. 16.00: «Zenin obraz». Joan Crawford, M. Douglas.

*

KINO V NABREŽINI: V soboto, nedeljo in ponedeljek: «Nesmrtna Kašja», sovjetski film.

Odg. urednik DUSAN HRESCAK. Tisk Stabilimento Tip. Tryeste.

MALI OGLASI

V UL. DEL BOSCO sem našel denarnico. Dobijo se v upravi «Primorskega dnevnika».

Vse osebe ali tvrdke

ki imajo viseče račune z zvezno jino, se naprošajo, da pošljejo te račune na pristojne urade pred 15. septembrom 1947.

PISALNI STROJ

pisarniški in v kovčegu ter ročni aparat poceni prodam. RUDOLF, TRST, ul. Cologna št. 33, I. nad.

Po kratki bolezni, previdena s sv. zakramenti nam je umrla

Marija Taučer roj. Rauber

SOPROG, SINOVI in ostalo sorodstvo naznanjajo žalostno vest vsem prijateljem in znancem.

Pogreb bo v petek 12. t. m. ob 14. uri iz bolniške mrtvašnice.

Trst, Sv. Ivan 11. 9. 1947.

Velika likvidacija modelov po ZNIŽANIH cenah
KRZNARSTVO
ZILIOTTO
TRST, UL. TRENTO 11 TELEFON 29374

FIZKULTURA

Evropsko plavalno prvenstvo

Nov evropski rekord Janyja na 100 m prosto s časom 56"2. Miloslavič v finalu. Premoč severnjakinj na 100 m hrbtno

V sredo se je pričelo v Monte Carlu evropsko plavalno prvenstvo, pri katerem sodeluje 16 držav. Jugoslovansko reprezentanco sestavljajo samo plavalci in sicer: Cerer in Pelhan (Enotnost-Ljubljana), Puhar (Hajduk-Split), Klemen in dr. Defilipis (Primorje-Sušak), Miloslavič (Jug-Dubrovnik), Stipetič in Vidović (Mladost-Zagreb), Skanata in Bijelič (Partizan); ter waterpolisti: Kovačić (Primorje-Sušak), Saša Strmac, Anton Strmac, Amšel (Mladost-Zagreb), Gržinić (Partizan), Bakašun, Giovaneli, Dinačić, Brajnović (Hajduk-Split), Ivo Stakula (Jug).

Prvi dan so bile v Monte Carlu na sporedu semifinalne točke na 100 m prosto moški in 100 m hrbtno ženske. Odigrana je bila tudi prva waterpolo tekma med Italijo in Nizozemsko.

Tehnični rezultati prvega dneva so: *100 m prosto - I. skupina:* 1. Jany (Francija) 56"2 (nov evropski rekord); 2. Olsson (Svedska); *II skupina:* 1. Kadaš (Madžarska) 59.3; 2. Miloslavič (Jugoslavija); *III skupina:* 1. Babey (Francija) 1.00.2; 2. Hivig (Nizozemska). Italijana Brunelleschi in Costa sta se plasirala na sedmo in četrto mesto. V finale pridejo prva dva plasirana iz vsake skupine in Madžar Satmary, ki je med tretje plasiranimi dosegel najboljši čas.

100 m hrbtno ženske - I skupina: 1. Kaaren (Danska) 1.17.6; 2. Galliard (Nizozemska); 3. Berl'oux (Francija); *II skupina:* 1. Gibson (Velika Britanija) 1.17.2; 2. Van Fidielen (Nizozemska); 3. Novak (Madžarska). Prve tri plasirane iz vsake skupine pridejo v finale. *Waterpolo:* Italija-Nizozemska 3:3.

Ta način tekmovanja, po katerem pridejo v finale prvoplasirani iz vsake skupine, pa ni pravilen, ker je zastarel. Na ta način se v finalnih borbah ne bodo srečali vedno najboljši plavalci, ampak se bo lahko primerilo, da bodo boljši tekmovalci gledali, slabši pa plavali, ker je vse prepuščeno slučaju, kako so plavalci razdeljeni v skupine. Isto velja tudi za waterpolo, kjer je pripravljenih 10 držav, ki so razdeljene v 3 skupine, in sicer: prvo skupino tvorijo Nizozemska, Italija, Francija in Avstrija, v drugi skupini so Jugoslavija, Madžarska in Švedska, v tretji pa Češkoslovaška, Belgija in Anglija. Vsaka skupina igra po sistemu točk. Prvaki iz skupin igrajo finale za prvo do tretjega mesta. Vsi drugoplasirani igrajo finale za četrto do šestega mesta, vsi tretjeklasirani pa finale za sedmo do devetega mesta. Četrtoplasirani iz prve skupine bo zadnji, to je deseti.

Tudi ta način ni pravilen, kajti tudi tukaj zavisi vse od tega, kako so države porazdeljene v skupine. Pri žrebu so imeli smolo Jugoslovani, Madžari in Švedi, ki predstavljajo najjačji waterpolo v Evropi, izžrebani pa so bili v isto skupino.

Plavalne tekme v Barkovljah

V nedeljo priredi plavalni odsek ZDTV v bazenu «Cedas» v Barkovljah plavalne tekme, s katerimi bo zaključila letošnjo plavalno sezono. Pričetek tekem bo ob 10.30. Plavalci in plavalke naj se zberejo točno ob 10. uri. Prijave sprejema ZDTV do sobote 13. t. m. Spored tekem je naslednji: *skupina A:* 100 m prosto; 100 m hrbtno; 100 m prsno; 200 m prosto; štafeta 4×200 m prosto; *skupina B:* 50 m prosto; 50 m hrbtno; 50 m prsno; štafeta 4×50 m prosto.

Kolesarska dirka Barkovlje-Devin in nazaj za najmlajše in za ljubitelje kolesarstva

Kolesarski odsek ZDTV priredi v nedeljo 14 t. m. kolesarsko dirko Barkovlje-Devin in nazaj za najmlajše in za ljubitelje kolesarstva. Start bo ob 9.30. Tekmovalci naj se zberejo ob 9. uri na startu v Barkovljah. Prijave s prijavnino 10 lir sprejema tajništvo ZDTV v ul. Machiavelli 13 do sobote 13. t. m.

Novi mladinski jugoslovanski plavalni prvaki Celokupni prvak je Jug, med mladinci Mladost, med mladinkami Enotnost

V Splitu se je končalo mladinsko jugoslovansko plavalno prvenstvo, ki se ga je udeležilo nad 500 mladincev in mladink iz vse Jugoslavije. Doseženi rezultati so odlični in spadajo v seniorski razred. Celokupni prvak za leto 1947 je dubrovniški Jug s 133 točkami. Med mladinci je prva zagrebška Mladost s 10 točkami, med mladinkami pa ljubljanska Enotnost s 117 točkami.

Zmaga Arzenala in Tomažiča v košarki za Delavski pokal

Sinoči sta bili odigrani na igrišču DSŽ dve tekmi v košarki za Delavski pokal. V prvi je Arzenal zmagal nad Barkovljami z rezultatom 20:19, v drugi pa je Tomažič odpravil petorico Skednja, ki je imela 1 toč